

Datum

2025-05-16

Adress

August Palms Plats 1

Diarienummer

STK-2025-497

Yttrande

Till

Utbildningsdepartementet

**Remiss Utbildningsdepartementet - Tid för
undervisningsuppdraget - åtgärder för god
undervisning och läraryrkens attraktivitet (SOU
2025:26)
(U2025/00740)**

Sammanfattning

Malmö stad välkomnar utredningen *Tid för undervisningsuppdraget – åtgärder för god undervisning och läraryrkens attraktivitet* (SOU 2025:26) och möjligheten att yttra sig över rubricerat betänkande. Malmö stad ställer sig bakom utredningens övergripande ambition att stärka förutsättningarna för undervisningens kvalitet och läraryrkets attraktivitet genom att skapa en mer hållbar arbetssituation genom bland annat minskad administrativ börda och tydligare uppdragsbeskrivningar.

Samtidigt vill Malmö stad framhålla att flera av de föreslagna åtgärderna riskerar att få begränsad effekt, eller leda till oönskade effekter, om inte skolformernas särart, rättssäkerhetsprinciper, organisatoriska förutsättningar och finansiering beaktas i större utsträckning.

Sammanfattningsvis har förslaget goda ambitioner men medför också långtgående intrång i grundläggande principer för svensk arbetsmarknad. Ett förslag med en statlig reglering av undervisningsuppdraget skulle medföra ingrepp i den svenska modellen, arbetsledningsrätten samt det kommunala självstyret. Vinsterna med en reglering överväger inte intrånget och därför avstyrker Malmö stad förslaget i denna del.

Malmö stad ser ett flertal utmaningar med utredningens förslag och lämnar i detta yttrande synpunkter angående förslagen.

Yttrande

Kap 6. Minskade krav på den undervisningsnära dokumentationen

Malmö stad delar utredningens intention att minska den administrativa bördan och ställer sig bakom förslaget om att stärka förskollärares och lärares inflytande över den undervisningsnära dokumentationen. Det är positivt att professionens handlingsutrymme lyfts fram som centralt för att säkerställa dokumentationens ändamålsenlighet, liksom att myndigheter, huvudmän och rektorer uppmanas att se över sina råd och rutiner. Samtidigt anser Malmö stad att utredningen i otillräcklig grad beaktar skolformernas särart. Ett exempel är förskolan där dokumentationen snarare behöver vara utbildningsnära för att fånga helheten kring barnets utveckling och lärande, snarare än att enbart fokusera på undervisningen som en separat del. För att framtida beslut bättre ska kunna möta förskolans behov bör utredningen kompletteras med en mer nyanserad beskrivning av varje skolforms undervisningsuppdrag, där även exempelvis förskollärarens roll och samarbete med arbetslaget tydligare beaktas.

6.3.1 Förslag om att informera vid tillfällen som bestäms av förskolan, fritidshemmet eller skolan

Malmö stad ställer sig tveksamma till förslaget att stryka fortlöpande i skollagen och läroplanens skrivningar då det kan riskera att åsidosätta förskolans uppdrag.

Kontinuerlig kontakta med vårdnadshavare till barn i de yngre åldrarna är avgörande för förskolans möjligheter till att anpassa verksamheten utifrån barnets specifika behov.

Malmö stad vill samtidigt betona att lärare i kommunal skola också är tjänstepersoner och därmed styrs av förvaltningslagens bestämmelser som serviceskyldighet. Om förslaget genomförs behövs ytterligare vägledning hur verksamheterna ska förhålla sig till de olika bestämmelserna.

6.3.2 Förslag om att informera om studieresultat, framgångar och utvecklingsbehov

Malmö stad tillstyrker förslaget då det stärker lärarnas professionella mandat. Förslaget kommer frigöra mera tid för undervisning och påverka arbetssituationen positivt, det är dock viktigt att förslaget inte inskränker elevens eller vårdnadshavarens rätt till information om hur det går i skolan.

6.3.3 Förslag om samtal om barnets utveckling i förskolan

Malmö stad avstyrker förslaget. Den slutsats som görs i utredningen saknar grund i Malmö kontext, det är inte frekvensen i kommunikationen som skapar stress, det är snarare att relationsarbete är tidskrävande och att det ställer krav på att personalen ska vara adaptiv, flexibel med en förmåga att möta vårdnadshavaren utifrån dennes behov.

6.3.4 Bedömning om uppdrag om riktlinjer för ändamålsenlig dokumentation

Malmö stad tillstyrker förslaget då tydliga riktlinjer kan minska onödig dokumentation och skapa en tydlighet. I ett sådant framttagande krävs det dock ett stöd för huvudmän och rektorer för att tillämpning och tolkning inte särskiljs för mycket, då det kan påverka likvärdigheten. Malmö stad vill också framför att riktlinjerna måste beakta varje skolforms särart.

6.4.1 Förslag om att minska antalet utvecklingssamtal till minst ett per läsår

Malmö stad tillstyrker förslaget. Utvecklingssamtalet är en viktig del i det undervisningsnära arbetet, ett samtal per läsår bedöms rimligt för de flesta elever. Det är dock viktigt att utvecklingssamtalet behöver ge vårdnadshavare tillräcklig information om det den behöver för att kunna förstå sitt barns utveckling. Det kan också finnas situationer där fler än ett samtal per läsår behöver genomföras.

6.5.1 Förslag om att förtydliga syftet med de skriftliga utvecklingsplanerna

Malmö stad tillstyrker förslaget då detta kommer tydliggöra och minska dokumentationskravet och den administrativa bördan för läraren. Malmö stad vill betona att detta förslag bör synkroniseras med förslag i remissen ”En förbättrad elevhälsa (Dir 2024/30).

6.6.1 Bedömning om att ta bort regleringen av ”extra anpassningar”

Malmö stad avstyrker förslaget om att ta bort regleringen i skollagen, Malmö stad ställer sig dock positiv till att bestämmelserna kring extra anpassningar ses över. Frågan behöver utredas ytterligare om hur en sådan förändring ska fungera i praktiken.

Om regleringen ska ta bort så krävs även en vägledning som tydliggör hur naturligt stöttande metoder arbetsmetoder kan definieras i praktiken och avgränsas i verksamheterna. Malmö stad vill framföra det krävs ett helhetsperspektiv på frågan om extra anpassningar och särskilt stöd där förslagen från andra utredningar och remisser synkroniseras, exempelvis med förslagen i remissen ”En bättre elevhälsa (Dir. 2024.30).

Skolinspektionen ålade Malmö stad (beslut den 25 november 2024 dnr. 2023:5500 att dokumentera och lämna in extra anpassningar. Skolinspektionen hänvisade enbart till de författningsmässiga befogenheter myndigheten har att kräva underlag trots att ett dokumentationskrav inte finns i författningarna. Regleringen av extra anpassningar och dokumentation av dessa framstår därför som oklar.

6.7 Förslag om att användningen av digitala system och verktyg i skolväsendet ska utredas

Malmö stad tillstyrker förslaget att utreda användningen av digitala system i skolväsende. Malmö stad betonar behovet av samordnade system som kommunicera och samarbeta med varandra utan problem och standardisering för att främja effektivitet och arbetsmiljö. Även arbetet med systematiskt kvalitetsarbete måste göras konkret, hanterbart och undvika överdokumentation.

Malmö stad vill dock framför att det finns svårigheter i att utreda frågan på nationell nivå då det kan vara svårt att beakta de olika huvudmännens behov samt skolformernas särart.

6.8 Bedömning om systematiskt kvalitetsarbete

Malmö stad ställer sig positiva till förslaget med ett förbehåll om att det även bör gälla andra delar i styrkedjan som rektorer och huvudmän.

Kap 7. Behov av lättnader i regelverket som styr arbetet mot kränkande behandling

Malmö stad vill uppmärksamma att det, med hänsyn till förskolebarns unga ålder och begränsade språkliga uttrycksförmåga, finns betydande utmaningar i att tillämpa den nuvarande lagstiftningen om kränkande behandling vid situationer där barn kränker andra barn i förskolan. Om samma rättsliga ramar ska fortsätta att tillämpas likvärdigt i samtliga skolformer och för barn och elever i alla åldrar, finner Malmö stad flera risker och möjliga negativa konsekvenser med de föreslagna förändringarna.

Malmö stad delar utredningens ambition att stärka det främjande och förebyggande arbetet genom att frigöra tid från administration, men ser samtidigt flera potentiella risker kopplade till de föreslagna ändringarna. Förslagen kring ett förändrat arbetssätt i arbetet mot kränkningar och diskriminering innebär både möjligheter och utmaningar. Det är positivt att kränkningar och diskriminering som sker utanför skolans verksamhet inte längre omfattas av anmälnings- och utredningsplikt samt att regelverket föreslås förenklas. Samtidigt finns det en påtaglig risk att rättssäkerheten för barn och elever försvagas, särskilt då större utrymme för godtyckliga bedömningar kan uppstå i och med att endast allvarliga eller upprepade kränkningar ska anmälas.

7.3 Bestämmelser om kränkande behandling bör reformeras

Malmö stad anser att regleringen kring kränkande behandling bör ses över i sin helhet och att även trakasserier och sexuella trakasserier bör omfattas för att säkerställa en enhetlig hantering. Malmö stad betonar vikten av att skilja mellan anmälnings- och utredningsskyldighet och framhåller att nuvarande krav på att anmäla även ringa händelser skapar en betydande administrativ börda. Förslaget att höja tröskeln för anmälningar är därför välkommet, men Malmö stad anser att begreppen ”allvarlig” och ”upprepade” måste förtydligas för att undvika godtyckliga bedömningar och

fortsatt överdokumentation. Det är särskilt problematiskt att definitionen av allvarliga kränkningar i utredningen utgår från elevens individuella omständigheter snarare än händelsens art. För att uppnå önskad effekt krävs ett mer tydligt och rättssäkert regelverk.

7.4.1 Personalens ansvar för att uppmärksamma och hantera kränkande behandling ska tydliggöras

Malmö stad tillstyrker förslaget att flytta ansvaret för att motverka kränkande behandling till en ny bestämmelse i 6 kap. skollagen, då det skapar ökad tydlighet och samordning i regelverket. Förändringen kan bidra till en bättre arbetsmiljö och ge lärare tydligare förutsättningar att fokusera på sitt pedagogiska uppdrag. För att förslaget ska få effekt krävs dock att ett eventuellt ansvarsskifte till exempelvis rektor eller elevhälsa åtföljs av motsvarande resurser och organisatoriskt stöd.

Malmö stad är däremot tveksam till att ersätta begreppet ”aktivt motverka” med ”uppmärksamma och agera”, då det riskerar att försvaga det förebyggande perspektivet. Båda formuleringarna bör därför ingå för att behålla ett helhetsperspektiv i arbetet mot kränkande behandling.

Malmö stad konstaterar även att utredningens beskrivning av dokumentationsbördan inte fullt ut gäller förskolan, där anmälningarna generellt är färre. Förslaget bör därför justeras med hänsyn till olika skolformers förutsättningar.

7.4.2 Anmälningsskyldigheten ska begränsas till sådan kränkande behandling som är allvarlig eller upprepad

Malmö stad tillstyrker att anmälningsskyldigheten vid misstanke om kränkningar från personal kvarstår, men avstyrker förslaget att endast allvarliga eller upprepade kränkningar ska anmälas i övriga fall. Förskolans yngre barns särskilda skyddsbehov kräver låg tröskel för åtgärder, och det finns en risk att viktiga händelser förbises om bedömningen överläts till enskilda medarbetare.

Malmö stad ifrågasätter även om dokumentationsbördan minskar i praktiken, då skriftlig dokumentation fortsatt krävs för rektors anmälan. Förslaget riskerar dessutom att försämra rektors överblick och det förebyggande arbetet.

Malmö stad ser positivt på att alla yrkeskategorier ges samma ansvar och att trakasserier flyttas till diskrimineringslagen. Samtidigt behövs tydligare definitioner av vad som utgör en upprepad eller allvarlig kränkning, annars riskerar regeländringen bli tandlös och rättsosäker.

7.4.3 Kravet på samband med verksamheten ändras till verksamheten

Malmö stad tillstyrker att ansvaret för att utreda kränkningar avgränsas till det som sker inom verksamheten, då det skapar tydlighet och stärker arbetsmiljön. Samtidigt finns

risker med en alltför snäv tolkning. Kränkningar utanför verksamheten – exempelvis via sociala medier eller i samband med lämning och hämtning – kan ha direkt påverkan på barnets trygghet i skolan eller förskolan och bör i vissa fall kunna hanteras inom ramen för uppdraget.

Det är därför avgörande att begreppet "i verksamheten" definieras tydligt, särskilt i digitala sammanhang, det är exempelvis inte tydligt vad som gäller för kränkningar på skolans digitala plattformar eller kränkningar på sociala medier under skoltid. Det finns också otydligheter inom förskolans kontext, där situationer utanför verksamheten ofta påverkar barnet i förskolan. Rektor måste även fortsatt ges möjlighet till helhetsansvar för att säkerställa ett sammanhållet arbete mot kränkningar.

7.5.1 Bestämmelserna om åtgärder mot kränkande behandling behöver ses över och samordnas med övriga regler i skollagen

Malmö stad tillstyrker utredningens förslag om att samordna reglerna för åtgärder mot kränkande behandling med bestämmelserna om trygghet och studiero. En sådan samordning bedöms kunna minska dubbelarbete, otydlig styrning och tolkningsutrymme, vilket stärker det förebyggande arbetet och tydliggör ansvarsfördelningen. Det skapar bättre förutsättningar för arbetsmiljö, uppföljning och pedagogiskt fokus. Samtidigt bör det beaktas att trygghet och studiero inte omfattar förskolan i nuvarande lagstiftning.

7.5.2 Möjligheten att samordna det regelverk som styr arbetet mot kränkande behandling och det som styr arbetet mot diskriminering behöver utredas vidare

Malmö stad tillstyrker utredningens förslag om att regelverken för kränkande behandling och diskriminering bör samordnas och utredas i särskild ordning. Dagens överlappande krav och begrepp skapar osäkerhet i praktiken och ställer höga krav på rektors och medarbetares juridiska kunskaper. En tydligare och gemensam reglering kan minska arbetsbelastningen, stärka rättssäkerheten och bidra till ett mer sammanhållet och begripligt uppdrag för hela utbildningsväsendet.

7.5.3 Möjligheten för barn och elever att få skadestånd och barn- och elevombudets roll bör följas upp och utredas vidare

Malmö stad tillstyrker att barn- och elevombudets roll samt reglerna kring skadestånd vid kränkande behandling ses över. Det är viktigt att skyddet för barn och elever stärks, men även att regelverket är rättssäkert, tydligt och förutsägbart för personalen. Nuvarande oro för personligt ansvar kan skapa osäkerhet i undervisningssituationer och försämra både arbetsmiljö och trygghet. En översyn bör därför inkludera arbetsmiljöperspektiv, organisatoriska ramar och huvudmannens ansvar.

Malmö stad delar utredningens bedömning om behovet av vidare utredning kring barns rätt till skadestånd, men avstyrker uppfattningen att arbetsinsatsen för att utreda bör vägas mot barnets rätt till ersättning. Rättssäkerhet för barn måste alltid värnas.

Kap 8. Ramar för undervisningsuppdraget

Malmö stad avstyrker förslaget om att i lag reglera lärarnas arbetstid då det innebär en inskränkning av det kommunala självstyret utan tillräcklig proportionalitet i förhållande till förväntad kvalitetshöjning samt då det skulle innebära ett avsteg från den svenska modellen. Kommunen behåller enligt förslaget ansvaret för att genomföra utbildningen, men förlorar möjligheten att som arbetsgivare disponera personalresurser fullt ut. Detta skapar en obalans mellan ansvar och befogenhet som riskerar att försämra förutsättningarna för en effektiv styrning av skolan.

Utredningen anför att inskränkningen av det kommunala självstyret kan motiveras om det långsiktigt stärker lärarförsörjningen och kvaliteten i undervisningen. Malmö stad vill i detta sammanhang lyfta att lärarbristen har minskat för flera lärarkategorier och enligt Skolverkets lärarprognos (2024) förväntas fortsätta minska i takt med att elevkullarna blir mindre.

Malmö stad anser att frågor om arbetstid, ersättning och fördelning av arbetsuppgifter bör hanteras inom ramen för den svenska modellen. Enligt gällande kollektivavtal är det samtal mellan rektor och lärare som ska avgöra fördelningen av arbetsuppgifter och undervisningstid. En lagreglering riskerar att underminera dessa avtalade processer och leda till effekter för nuvarande villkor i gällande kollektivavtal.

Malmö stad anser därför att förslaget inte bör genomföras i sin nuvarande form. Det hotar det kommunala självstyret och motverkar intentionerna i gällande kollektivavtal och försvårar skolans möjligheter att anpassa resurser efter lokala behov.

8.2.1 Förslag om att lärares och förskollärares undervisningsuppdrag regleras

Malmö stad avstyrker förslaget att definiera undervisningsuppdraget i skollagen utan att samtidigt förtydliga begreppets innebörd i relation till förskolans och skolans uppdrag. Det är avgörande att den helhetssyn som präglar förskolans verksamhet där omsorg, utveckling och lärande integreras värnas. Förskollärares särskilda ansvar behöver erkännas, men undervisningens genomförande är ett gemensamt uppdrag för hela arbetslaget. En snäv definition riskerar att osynliggöra viktiga yrkesgruppers bidrag till barns utveckling, lärande och välbefinnande.

Vidare anser Malmö stad att förslaget om att reglera undervisningstid för lärare riskerar att begränsa rektors möjligheter att som pedagogisk ledare organisera arbetet utifrån elevernas behov. Det pågår flera parallella utredningar, bland annat ”Bättre

förutsättningar för rektorerna inom skolväsendet” (Dir. 2024:48), som måste beaktas samlat för att säkerställa en hållbar och rättssäker skolorganisation.

Malmö stad tillstyrker behovet av tydligare riktlinjer för undervisningsuppdraget, men avstyrker förslagens nuvarande utformning. En samordning med andra remitterade förslag och en helhetsanalys av effekterna på rektorers mandat, lärarnas arbetstid samt huvudmännens förutsättningar är nödvändig innan förändringar genomförs. För att undvika otydlighet och ojämlikhet krävs en transparent reglering som omfattar hela utbildningsuppdraget och tar hänsyn till arbetsmiljö- och resursfrågor.

8.2.3 Förslag om högsta omfattning av lärares undervisningstid

Malmö stad principiella hållning är att detta är en fråga som ska hanteras mellan arbetsmarknadens parter och avstyrker därmed förslaget.

Malmö stad ställer sig i huvudsak positiv till att öka tydligheten kring undervisningsuppdraget och skapa förutsättningar för återhämtning för lärare, men ser flera avgörande förutsättningar som måste vara uppfyllda. Elevgruppernas storlek får inte öka, och kringresurser måste tillföras för att undvika att andra arbetsuppgifter flyttas över till lärarna. Malmö stad ser också behov av nationella förtydliganden kring vad som räknas som undervisningstid och vad som inte gör det, då nuvarande otydlighet riskerar ojämlikhet och överbelastning. Tydliga definitioner krävs även för att stödja rektorers planering och minska stress bland lärare.

Om förslaget om tidsintervaller genomförs så behöver det justeras. Det finns annars en risk att maxtaget blir norm, att flexibiliteten vid för- och efterarbete minskar och att tid för gemensamt arbete som fortbildning och sambedömning trängs undan. Om reglering ändå införs, förordar staden ett tak snarare än ett spann.

Malmö stad betonar också att undervisningens organisering i många skolor bygger på ämneslärare, även i lägre årskurser. Tidfördelningen bör ta hänsyn till detta. Dessutom krävs fler legitimerade lärare för att reformen ska kunna genomföras utan att kvaliteten försämras. Stödet från Skolverket måste vara tydligt, verksamhetsanpassat och tillgängligt i god tid inför en eventuell implementering. Elevnära tid, inklusive mentorskap och studiehandledning, behöver även definieras och säkerställas, det är inte tydligt vart den tiden finns i förslaget.

Slutligen vill Malmö stad påpeka att relationer mellan lärare och elever är en viktig del av undervisningen. Ett ensidigt fokus på undervisningstid riskerar att underminera lärares relationskompetens, vilket kan påverka elevers lärande negativt.

8.2.4 Förslag om tid för planering och uppföljning av undervisningen

Malmö stad principiella hållning är att detta är en fråga som ska hanteras mellan arbetsmarknadens parter och avstyrker därmed förslaget.

Vidare anser Malmö stad att det är viktigt att säkerställa tillräcklig planeringstid för lärare, både individuell och gemensam, som en grundförutsättning för kvalitet i undervisningen och en god arbetsmiljö. Men detta ansvar ligger hos huvudmannen. Planering, sambedömning och fortbildning sker ofta i samverkan och bör organiseras så att kollegialt lärande och professionell utveckling möjliggörs.

Malmö stad efterlyser vid ett eventuellt införande ett nationellt förtydligande kring fördelningen av lärares totala arbetstid, inklusive den reglerade och den förtroendeförlagda tiden utifrån Bilaga M till Allmänna bestämmelser. Tydliga riktlinjer behövs för att undvika ojämlik arbetsbelastning och för att ge rektorer stöd i att planera arbetet på ett hållbart och transparent sätt.

8.2.7 Förslag om minsta tid för planering och uppföljning för lärare i fritidshem

Malmö stad principiella hållning är att detta är en fråga som ska hanteras mellan arbetsmarknadens parter och avstyrker därmed förslaget.

Malmö stad anser att det är avgörande att fritidshemmets särart beaktas, då planering där omfattar fler dimensioner än traditionell lektionsplanering, såsom sociala och värdegrundsstärkande aktiviteter.

För att planeringstiden ska få reellt genomslag krävs ett tydligt uppdrag, organisatoriskt stöd och tillräckliga resurser. Särskilt i verksamheter med hög grad av samordning mellan skola och fritidshem behövs en tydlig struktur för när och hur planeringstid ges. Rektors ansvar att säkerställa planeringstid bör följas upp systematiskt, exempelvis via arbetsmiljö- och tidsanvändningsdata.

8.2.8 Förslag om minsta tid för planering och uppföljning för förskollärare i förskolan

Malmö stad principiella hållning är att detta är en fråga som ska hanteras mellan arbetsmarknadens parter och avstyrker därmed förslaget.

Malmö stad delar utredningens syn på att det bör återfinnas tid för planering och uppföljning av undervisningen för heltidsanställda förskollärare. Det är angeläget att förskollärare ges goda förutsättningar att arbeta systematiskt med undervisning för att stärka kvaliteten i utbildningen. Samtidigt måste hänsyn tas till verksamhetens särskilda förutsättningar, där utbildningen organiseras arbetslagsvis och undervisning inte sker i form av lektioner som i andra skolformer.

Malmö stad avstyrker dock förslagens nuvarande utformning, då det inte tillräckligt beaktar förskolans särart och de organisatoriska konsekvenserna av regleringen. Förslaget riskerar att leda till att förskollärare tillbringar mindre tid i barngrupp, vilket särskilt i socioekonomiskt utsatta områden kan innebära att barn får möta färre

legitimerade pedagoger i sin vardag. Detta kan i sin tur försvaga kvaliteten i undervisningen och innebära att icke-legitimerad personal i högre grad genomför utbildningen.

Malmö stad vill särskilt betona vikten av att regleringen av planeringstid inte sker isolerat från andra aspekter av verksamheten, såsom arbetslagets gemensamma tid för reflektion, planering och utveckling. En ensidig reglering av förskollärares planeringstid kan leda till att annan personals planeringstid begränsas, vilket motverkar intentionerna om hög kvalitet i utbildningen. I Malmö stad bedrivs ett partsgemensamt arbete för att säkerställa goda förutsättningar för alla i arbetslaget, med utgångspunkt i verksamhetens behov, befintliga resurser och individens kompetens. Det finns även lokala avtal och riktlinjer som redan idag anger att minst fem timmar per vecka ska avsättas för planering och verksamhetsutveckling.

Malmö stad understryker att förslaget kommer att medföra resursmässiga utmaningar, särskilt i förskolor med låg andel förskollärare och stora kompensatoriska behov. Utredningens bedömning att förslaget inte medför större kostnader delas inte, då det finns ett direkt samband mellan planeringstidens omfattning och behovet av bemanning i barngrupp. Om förskollärare ges mer planeringstid utan tillförda resurser kan det leda till en ökad belastning på övrig personal och försämrade möjligheter till kollegialt lärande och reflektion.

Mot denna bakgrund anser Malmö stad att förslaget inte bör genomföras i sin nuvarande form. För att stärka kvaliteten i undervisningen och säkerställa en hållbar arbetsmiljö krävs en helhetssyn på förskolans organisation där hela arbetslagets tid, roller och ansvar beaktas, samt att tillräckliga resurser tillförs huvudmännen.

8.3 Förslag om att förtydliga rektorns ansvar för förskollärares och lärares undervisningsuppdrag

Malmö stad tillstyrker förslaget om att tydliggöra rektorns ansvar för att ge förutsättningar för planering, genomförande och uppföljning av undervisning, men betonar vikten av att invänta resultatet av den pågående utredningen om rektorers förutsättningar (redovisning juni 2025) innan ytterligare förändringar genomförs.

Malmö stad anser även att förskolans särart tydligare behöver beaktas i utformningen av förslaget. Förskollärares ansvar sker i samspel med arbetslaget, och att isolerat reglera deras arbetstid riskerar att ge en förenklad bild av uppdraget. Arbetslagsgemensam tid är central för kvaliteten i utbildningen, liksom möjligheten för förskollärare att handleda och leda kollegor.

Förslaget kommer att kräva ökade resurser och riskerar att på kort sikt förvärra lärarbristen. För att rektor ska kunna ta ett helhetsansvar krävs tillräckliga

befogenheter, resurser och stöd i ledarskapet. Annars riskerar det pedagogiska ledarskapet att reduceras till administrativt ansvar.

Malmö stad anser att rektors uppdrag att bedöma omfattningen av undervisningsuppdraget och fördela tid utifrån relevanta faktorer bör förtydligas.

8.4 Bedömning om att undervisningsuppdraget förutsätter andra viktiga roller och kringfunktioner

Malmö stad tillstyrker behovet av att huvudmannen skapar förutsättningar för rektorer att organisera nödvändiga stödresurser för administrativt, praktiskt och elevsocialt arbete. Sådana funktioner är avgörande för att avlasta lärare och rektorer och möjliggöra fokus på kärnuppdraget.

För att detta ska fungera krävs en nationell vägledning, tydlig ansvarsfördelning och långsiktig finansiering. Det behöver klargöras vilka arbetsuppgifter som ska hanteras, av vilka yrkesgrupper och hur dessa funktioner ska bemannas och finansieras. En nationell vägledning behövs för att motverka otydlighet och skapa likvärdighet mellan skolor och kommuner.

Malmö stad anser att det behövs ett tydliggörande kring förskolans kompensatoriska stödinsatser och funktionernas roller, då förskolan saknar motsvarighet till skolans elevhälsa. Förslag om ökad planeringstid för förskollärare förstärker behovet av att säkra bemanning nära barnen, vilket förutsätter resurstilldelning och en helhetssyn på kringfunktionernas utformning.

8.5 Huvudmän och rektorer ska ges stöd i att skapa förutsättningar för undervisningsuppdraget

Malmö stad tillstyrker att Skolverket ges i uppdrag att ta fram stödmaterial för att underlätta planering och organisering av undervisningsuppdraget samt relevanta kringfunktioner. Ett sådant stöd är nödvändigt för att rektorer och huvudmän ska kunna omsätta förslagen i praktiken.

Det är viktigt att materialet är lättillgängligt och anpassat till verksamheternas behov, särskilt med hänsyn till de organisatoriska förutsättningarna i både skola och förskola. Förändringsarbetet kommer att vara resurskrävande, vilket gör ett tydligt och kontextanpassat stöd avgörande för en hållbar implementering.

8.6 Bedömning om att förtydliga huvudmannens ansvar för att skapa förutsättningar för rektorn

Malmö stad tillstyrker utredningens bedömning att huvudmannens ansvar för att skapa förutsättningar för rektors pedagogiska ledarskap bör tydliggöras i skollagen. Ett sådant förtydligande är särskilt relevant i ljuset av föreslagen reglering av lärares arbetstid.

Staden understryker vikten av att detta arbete samordnas med den pågående utredningen om rektors förutsättningar (Dir. 2024:48), som redovisas i juni 2025. Förändringar bör ske utifrån en helhetsbedömning av rektors roll och ansvar i skolväsendet.

9 Uppföljning och utvärdering

Malmö stad tillstyrker utredningens förslag om uppföljning och utvärdering av en reglering av tid för forskollärares och lärares undervisningsuppdrag samt de regellättnader som också syftar till att freda tid för undervisningsuppdraget. Det är vidare angeläget att uppföljningen inkluderar arbetsmiljödata för att säkerställa att reformerna leder till de effekter som eftersträvas. Det bör även följas upp hur tillgången till behöriga lärare påverkas över tid samt hur ansvarsfördelningen mellan professioner fungerar i praktiken. En gedigen uppföljning är avgörande för att kunna justera och utveckla reformens tillämpning i takt med att nya förutsättningar uppstår.

10 Ikraftträdande

Malmö stad betonar dock att det föreslagna tidsspannet till ikraftträdande är anmärkningsvärt kort. Det planerade genomförandet sker i ett läge där flera andra parallella utredningar och reformförslag är aktuella, vilket sammantaget kommer att kräva omfattande förändringsarbete i flera delar av skolväsendets styrkedja under de kommande åren. Detta innebär stora krav på både huvudmän och rektorer när det gäller implementering, ledning och organisering.

Malmö stad bedömer att de föreslagna förändringarna riskerar att leda till brist på behöriga lärare, åtminstone på kort sikt. För att säkerställa en genomförbar och hållbar reform anser Malmö stad att stödmaterial och vägledningar bör tas fram i god tid före ikraftträdandet. Detta är en förutsättning för att huvudmännen ska kunna genomföra nödvändiga informations- och utbildningsinsatser inför reformens införande.

Vidare krävs anpassningar i styrning och resurstilldelning för att intentionerna med utredningens förslag ska kunna realiseras i praktiken. Ett framgångsrikt genomförande förutsätter tydligt stöd till huvudmännen, både ekonomiskt och strukturellt.

11.8 Konsekvenser för det kommunal självstyret

Utredaren konstaterar att förslagen innebär att den kommunala självstyrelsen inskränks men att denna inskränkning kan vara motiverad om den innebär att förutsättningarna för att bedriva undervisning av god kvalitet stärks.

Ett införande av en reglering av undervisningstiden genom förordning skulle inte enbart medföra ett intrång i den svenska modellen utan även ett intrång i arbetsledningsrätten. En princip som medför att arbetsgivaren genom chef leder och fördelar arbetet. Arbetsgivaren har ett arbetsmiljöansvar och det ansvaret medför en skyldighet för arbetsgivare att säkerställa ett hälsosamt arbetsinnehåll.

Utredningen betonar själv att förslaget medför ett ingrepp i det kommunala självstyret. Ett sådant ingrepp måste vara proportionerligt. Utredningen pekar på att arbetsgivarna ges en viss flexibilitet när det gäller att undervisningsuppdraget ska viktas utifrån lokala faktorer på förskolan eller skolan samt framhåller att läraryrkets attraktivitet och samhällsekonomiska vinster överväger intrånget. Det går inte att tolka utredningen på annat sätt än att den uppfattar att rektorer inom förskola och skola inte uppfyller sitt arbetsmiljöansvar idag. Att säkerställa en rimlig mängd arbete utifrån uppdrag medför ett uppfyllande av detta ansvar. Ett återinförande av reglerad undervisningstid medför inte per automatik att detta ansvar kan uppfyllas på bättre sätt än idag. Det handlar snarare om att rektorerna i förskola och skola ges bra förutsättningar att uppfylla arbetsmiljöansvaret och det bör kunna uppfyllas på annat sätt än ett återinförande av en reglerad undervisningstid.

Ett förslag med en statlig reglering av undervisningsuppdraget skulle medföra ingrepp i det kommunala självstyret. Malmö stad anser inte att vinsterna med en reglering överväger intrånget och därmed anses ingreppet inte vara proportionerligt.

Effekter för den svenska modellen

Malmö stad delar utredningens uppfattning om att det är viktigt att förskollärare och lärare har bra förutsättningar för att kunna genomföra en kvalitativ undervisning och vara goda förebilder för barn och elever i förskola, skola och komvux.

Större delen av villkorsfrågorna på svensk arbetsmarknad regleras i kollektivavtal mellan parterna, dvs arbetsgivare och arbetstagarorganisationer. Denna tradition och hantering genom den så kallade ”svenska modellen” har varit rådande under lång tid och säkerställt goda villkor och ett bra skydd för medarbetarna på svensk arbetsmarknad. Kollektivavtalen har en hög grad av legitimitet då organisationsgraden på svensk arbetsmarknad fortsatt är stark.

När det särskilt gäller lärarnas kollektivavtal så har frågan om lärarnas undervisningstid tidigare varit reglerad. I mitten på 90-talet blev parterna, dåvarande Kommunförbundet och Lärarförbundet och Lärarnas riksförbund, överens om att frågan inte längre lämpade sig för en reglering utan att fokus i stället skulle vara på hela läraruppdraget. Sedan dess har frågan varit oreglerad. Det tål att betonas att övrig offentlig sektor inte har detaljreglering avseende någon del av ett uppdrag och Malmö stad kan därför inte se behovet av att en sådan reglering återinförs, i synnerhet inte via en statlig reglering. Om frågan om undervisningstid lämpar sig för reglering borde i stället arbetsmarknadsparter reglera den då den är en villkorsfråga. Fokus i många uppdrag utgår snarare från flexibilitet och ett helhetstänk utifrån en måluppfyllelse snarare än detaljreglering av en del av en helhet. Ett återinförande via förordning skulle i sådant fall avvika ifrån den svenska modellen. Ett bra exempel på att frågan inte behöver vara reglerad alls är Danmark.

De centrala kollektivavtal som träffas av SKR och fackförbunden gäller för arbetsgivare och medarbetare i kommuner. Avtalen ger möjlighet för arbetsgivaren och fackförbundet lokalt, att träffa lokala avtal om vissa villkor. Malmö stad har exempelvis ett sådant lokalt kollektivavtal, TVU, tid för verksamhetsutveckling. I riktlinjen för TVU, anges att tid ska avsättas för individuell och för arbetslaget gemensam planering om minst fem timmar per vecka i genomsnitt beräknat utifrån en heltidsanställning som förskollärare. De kollektivavtalade villkor som gäller hos arbetsgivaren, ingår sedan i arbetstagarnas enskilda anställningsavtal.

Malmö stads principiella inställning är att den svenska modellen där arbetsmarknadens parter träffar avtal om lön och villkor genom kollektivavtal ska fortsätta att gälla. Lärarnas arbetstid är föremål för aktuell avtalsrörelse vilket visar på att parterna tar ansvar för villkorsfrågorna. Den svenska modellen bygger på förtroende och ömsesidig respekt för partsrelationerna samt kollektivavtalens bestämmelser. Det gäller för såväl centrala som lokala parter.

Ekonomiska effekter av utredningens förslag

Utredaren anger att i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen bör de ekonomiska konsekvenserna av förändringar i kommunernas åligganden neutraliseras genom förändringar av det generella statsbidraget.

Enligt utredningens förslag till finansiering (11.10.3) så skulle Malmö stad få ca 103,5 miljoner kronor årligen i generella stadsbidrag för de kostnader utredningens förslag ger upphov till.

Det kan konstateras att förslagen kommer ge ett ökat behov av att rekrytera legitimerade lärare och annan personal, men det är svårt att bedöma omfattningen då utredningen är oprecis i det avseendet. Malmö stad har gjort ett antagande om att det på en mellanstor skola kommer behöva anställas 10 procent fler legitimerade lärare inom grundskolan och gymnasieskolan, exklusive effekterna att lärare i fritidshem ska tillförsäkras 5 timmar planeringstid.

Enligt antagandet ovan skulle de ekonomiska effekterna för Malmö stad i det avseendet bli en kostnadsökning motsvarande ca 301 miljoner kronor årligen. I det antagandet har ingen höjd tagits för eventuella ekonomiska effekterna i förskolan.

Sammantaget kommer utredarens förslag innebära ökade kostnader för Malmö stad. Utredningen presenterar ett underfinansierat förslag på det ökade behovet av lärare som uppstår utifrån förslaget om intervall på undervisningstid samtidigt som det saknas ett underlag och förslag på finansiering av annan personal som utredaren föreslås ska ta över delar av de arbetsuppgifter lärarna utför idag. Malmö stad bedömer

att utredarens kostnadsberäkning därför inte täcker in de kostnader som förslagen medför.

Malmö stad framför att det förslag som återfinns i utredningen behöver kompletteras med fulla kostnadsberäkningar avseende: planeringstid för forskollärare, och lärare i fritidshem, tak för undervisningstid samt undanträngningseffekterna av så kallade övriga arbetsuppgifter som andra kan utföra eller, när lärare behöver fortsätta göra så kallade övriga arbetsuppgifter.

Malmö stad anser att förslagen i utredningen är underfinansierade, för att de ska kunna genomföras så behövs en finansiering fullt ut enligt proportionalitetsprincipen som täcker finansieringen av förslagen, det är också av stor vikt att uppföljning av kostnaderna görs årligen för att kunna korrigera finansieringen.

Ordförande [Förnamn Efternamn]

Sekreterare [Förnamn Efternamn]

[Här anger du om det finns reservationer/särskilda yttranden.]

